

Hans Vandekerckhove - Painter's Road - 200x160 - 2006

Beleefd. Gereisd. Gewandeld. Gekeken. Getuurd. Bedacht...

de betoverende wereld van Hans Vandekerckhove

Johan DEBRUYNE, mei 2020

Omdat in deze coronatijden musea, galleries en ateliers weinig toegankelijke entiteiten zijn, ben ik zoals velen in een relatieve quarantaine verzeild geraakt en meer gaan lezen. Doorgaans heb ik aan een enkel sterk beeld (lees: kunstwerk) genoeg om in de marge van deze - me vaak somber stemmende - samenleving met graagte te verdwalen. Op weg ben ik dan naar nieuwe werelden waarin ik een en ander herken of dingen van mezelf in projecteer. Van vroeger. Van nu. De inspirerende rol van de beelden van kunstenaars is momenteel echter door taal(virtuozen) overgenomen.

Ik heb het lezen van romans vaak uitgesteld, omdat ik eigenlijk nog het liefst bijna compleet ongeremd wegdroom bij zo'n hierboven beschreven "beeld" of een subtiële plastische suggestie, een beeldend gebaar, én omdat ik me vaksgewijs hoor(de) te verdiepen in teksten die het beeldend werk helpen duiden. Ook daarin grasduinen wordt algauw je tweede natuur. Je schraapt voor jezelf en de lezer de nodige informatie bijeen. En dan is het tijd om te schrappen en te scheppen.

Soms lopen de dingen wonderlijk samen. Onlangs heb ik voor het eerst in mijn leven - hoewel ik in al die jaren het verlangen naar steeds weer nieuwe beelden gecultiveerd heb - een boek herlezen: "Godenslaap". Erwin Mortier. Ik wilde nog eens beleven hoe deze onvolprezen auteur met woorden een relatie tot leven brengt, levens herschept, en vooral hoe (wonderlijk) hij door het beschrijven van ruïnes een stad doet verrijzen. Ieper.

Kromme ruggengraat

Ik was een beetje vergeten hoe goed Mortier wel schreef. Het vermoeden van excellentie was gebleven. Eer ik dus aan zijn nieuwste, "De Onbevleete", zou beginnen, nam ik uit de boekhandel ook zijn debuutroman "Marcel" mee, want er zou tussen beide boeken een link zijn.

Ik heb "Marcel" in één ruk uitgelezen zoals dat heet. Op de wikkel omheen het kleinood prijkt een landschap van Jean Brusselmans. Ik hou van Brusselmans' werk. Het verdeelt en reconstrueert het landschap op een geheel eigen manier, en het suggereert een weg. Een landschap van Morandi (ik leef met mijn favoriete kunstenaars, zie je) laat je dan weer aan je lot over. Maar wat geeft dat? Het is dolen in verstilde schoonheid. En dan is verdwalen lang niet erg.

Sinds dagen dus herbeleeft ondergetekende melancholicus zijn jeugdijaren. In "Marcel" trakteert Mortier hem en andere lezers bovendien op de mooiste zin waarmee een verhaal kan beginnen. Straks ken ik hem uit het hoofd, voorspelt mijn vrouw. Vooral het dak voert me ver terug: "Het huis leek op alle andere in de straat: ietwat scheefgezakt na twee eeuwen bewoning, stormwind en oorlog. Boven de haag liep een kromme ruggengraat van pannen tussen twee schouwen. De ramen zaten min of meer beschonken in de gevels en naast de deurpost hingen een paar klompen met petunia's." Mijn jeugd: daken als ruggengraten. Bijna altijd buiten en dit soort "binnen" om te schuilen. Om even te bekomen. Of hoe taal een schilderij wordt. Hier houd ik van. Maar ik haast me evenzeer naar de Fondation Vuitton in Parijs. Twee werelden. Zou het?

Hans Vandekerckhove - Laura Maria Barcelona 6 - 160x200 - 2010

Ondertussen - je krijgt als ouder wordende criticus nog wel wat opdrachten - zit mijn hoofd vol huizen en landschappen. En het silhouet van een enkele man: dat van kunstschilder Hans Vandekerckhove, van wie met regelmaat zijn eigen contouren opduiken in dat sprankelende oeuvre van hem. Splash! Op de rug gezien, starend, turend, peinzend. Vlaanderen heeft zijn eigen Hockney. Omdat ik niet kan blijven dromen, me nog weinig aan de wereld buiten kan laven, begint soms de verveling toe te slaan. Hans' betoverende wereld helpt me doorheen deze sombere dagen. Geen atelier, maar monografieën en video's. A la guerre comme à la guerre.

Painter's road

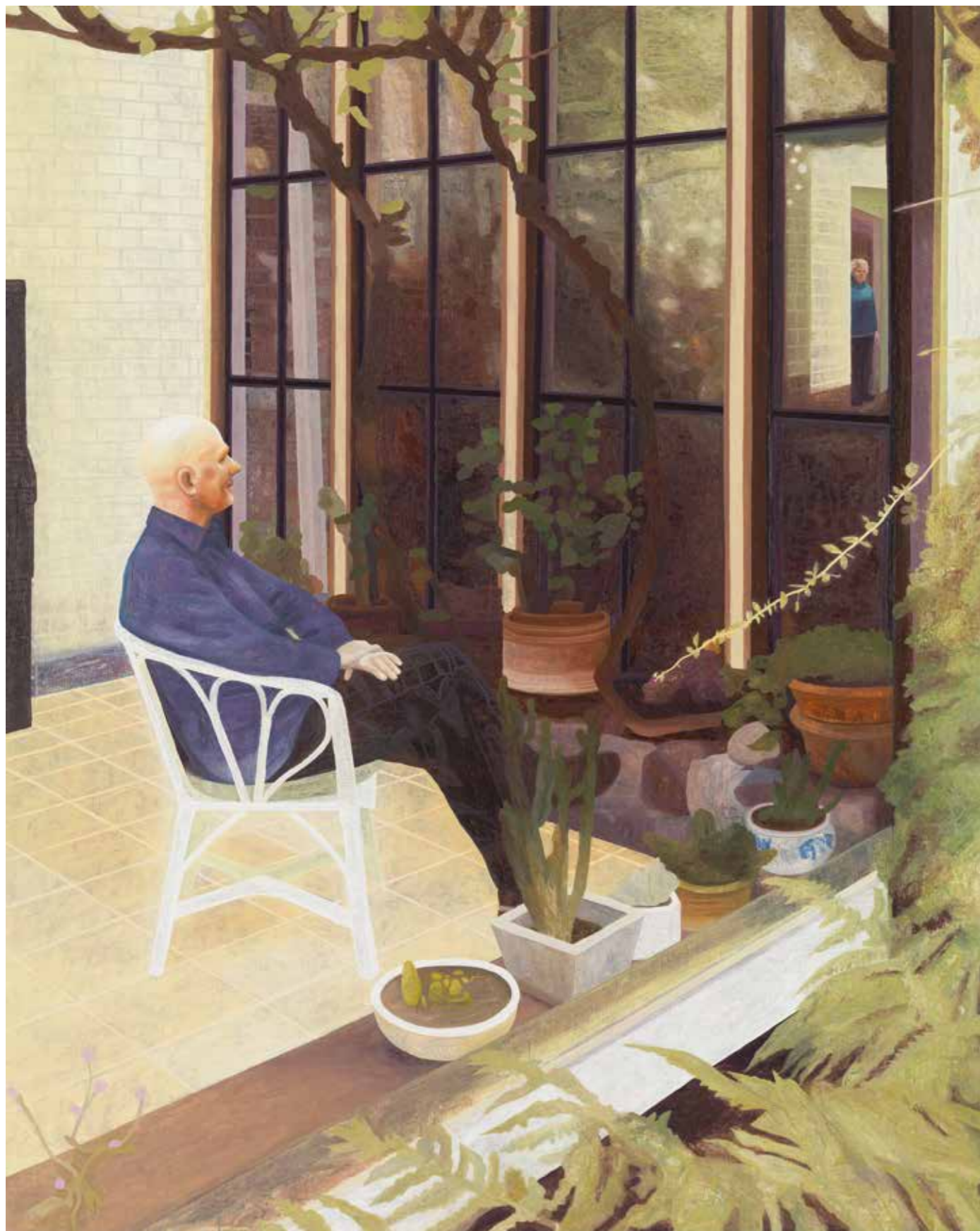
Weinig schilderijen kunnen tippen aan dat ene landschap van Morandi dat steeds weer voorbij mijn netvlies glijdt. Al tijden. Niets dan groen en de suggestie van een woning. Nauwelijks wat meer dan een muur eigenlijk.

Buiten en binnen in zijn puurste eenvoud, zoals in zijn stillevens. Vandekerckhove's "Painter's Road" uit 2006 evenaart die volle lichtheid, het bijna niets dat perspectief biedt. Het bewuste doek brengt bij mij een uniek plekje uit Zuid-Frankrijk weer tot leven. De foto's hoef ik niet. Ik weet dat ik onderweg was. Antibes en Biot waren niet ver. Leger evenmin.

Ik ken het werk van Hans Vandekerckhove sinds lang, maar het was in lockdown aanvankelijk enigszins naar adem happend toeven in die kleine, fijne bubbel van hem. Kiezen is verliezen en beslissen voor een dromer vaak moeilijk. Waar zou ik in gedachten (willen) zijn? In de gefingeerde realiteit van mijn warme jeugd? Die ruggengraat van Mortier? Of zonder woorden in verre, onbestemde landschappen? Te midden die soms toch wat beklemmende boomconglomeraten? Of in bergen met een enkel strak en vederlicht huis? Een serre vol licht, waar je in het

Hans Vandekerckhove - Christina 6 - 200x200 - 2017

Hans Vandekerckhove - My Mother's Place - 200x160 - 2019

Blauwe Uur vanuit een cocon naar de hemel kan turen? Ik zie alles en mij kan niets gebeuren. Het zijn allemaal plaatsen waar ik intens van hou. Ze kruisen elkaar in mijn hoofd. Geen surrealisme is het. Het zijn betoverde stukken wereld, op loopafstand van elkaar. Althans, mocht ik nog flink kunnen stappen, maar mijn enkels doen niet meer wat ik van ze verlang.

Toch maar in dat weidse, beklievende landschap met pieken en dalen, berg en dal, waar je je klein en dankbaar voelt? Ik heb het een paar keer in het echt ervaren, toen ik in de Franse Alpen en Pyreneeën op zoek was naar marmotten, dieren waar ik bij toeval van ben gaan houden. Bij dit Kunstmagazine-relaas horen foto's die ook de lezer zullen doen wegdromen. Opvallend bij Hans Vandekerckhove zijn de kleuren, de symbiose van natuur en architectuur, van lyriek en constructivisme. Opmerkelijk zijn de transparantie, de lichtheid en de eenzaamheid. Het is allengheid die niet tot somberheid hoeft te leiden, maar veeleer je gemoed streelt.

Best of both worlds

Ergens las ik dat de kunstenaar beweert dat z'n werk ook zonder handleiding begrepen en gesmaakt kan worden. Goede wijn behoeft geen krans. Zoiets? Moeten wij, critici, altijd het mysterie met woorden onthullen? Nee! Toch geef ik u, beste lezer, een reeks gegevens, feiten en gebeurtenissen mee die hun stempel hebben gedrukt op het oeuvre van Hans Vandekerckhove (°1957).

Olieverf op doek. Laagje op laagje. Van donker naar helder. Van ruig naar fijn. De jeugdijaren die hij in West-Vlaanderen beleefde. Tussen Meulebeke en Ingelmunster. De boerenbuiten en die typische gemoedelijke sfeer. Vader Jan valt amper weg te denken: kunstkenner en liefhebber, een man die portretten schilderde, van filosoferen hield en zijn zoon aanstuurde tot het lezen en verdwalen van en in mythische verhalen.

En wat deed kleine Hans? Hij tekende alles wat hij las! Een andere bepalende figuur is de broer van zijn vader. Die heette Raf en was Hans' peter. Hij woonde op het platteland en daar was de jongen graag. Het waren zorgeloze momenten, ravotten wellicht te midden kleine boerderijen, serres, water en groen. Maar hier geen filosofie. Enkel de krant, en dan nog alleen voor de... koers. Twee werelden. Alweer. In mijn hoofd zingt Robert Palmer: "Best of both worlds". Kiezen was in deze niet verliezen. Deze beide entourages verrijkten elkaar. Vulden mekaar aan.

Ergens licht de kunstenaar - stamboomgewijs - een tip van de sluier. Hij keert verder terug. Naar zijn familie van schrijnwerkers en hoogtewerkers. Daar stamt hij van. Hun streven was, net als het zijne, lichtheid, de weg naar de lucht en het licht. En later, in de jaren '50, werd naar tuinbouw overgeschakeld.

Transavanguardia

Er is heel vaak die mannelijke gestalt, de kunstenaar zelf, die duidelijk aan Gormley appelleert. De jonge Vandekerckhove was behoorlijk jaloers op zijn leeftijdsgenoten die wél meteen naar het kunstonderwijs mochten. Hij zou eerst Latijn en wiskunde verwerken en wat later de kunstgeschiedenis doorgronden. Ah, kunstenaar word je niet. Dat ben je. Of niet. Hij wist al altijd dat hij kunstenaar zou zijn en was, dus. En zeg nu zelf: wat is er heerlijker dan te struinen in landschappen die je zelf hebt geschapen?

Hij maakte zijn debuut in een periode dat al wat maar enigszins naar figuratie neigt door curatoren en andere savoueurs uit het vaak bekrompen wereldje van de beeldende kunst links werd gelaten. Of als hopeloos achterhaald beschouwd. Zijn eerste figuratieve, expressieve werken, kenden nochtans terecht bijval. Hij werd ingedeeld bij de neo-expressionisten, als Neue Wilde gecatalogeerd. Men houdt van hokjes. In Italië klonk het iets mooier: "Transavanguardia". Kunstenaars die überhaupt nog verf hanteerden en dan nog eens zaken schilderden die ongeveer meteen herkenbaar waren!

Zoektocht naar serre

Vandekerckhove zou een wijle de figuratie laten vallen en evolueren in de richting van de abstractie en het constructivisme met een onderliggend systeem. Het zou zich wreken. Op de duur hield hij niet meer van zijn eigen werk. Toegegeven: toen Willy Van den Bussche-zaliger zijn veelbesproken "Modernism in Painting" organiseerde, was ik niet bepaald gecharmeerd door het door verticalisme gekarakteriseerde, gestructureerde werk van Hans Vandekerckhove. En weten dat deze ex-student kunstgeschiedenis zijn thesis had gemaakt over ene... David Hockney, de Engelse kunstschilder die tegen de stroom in was blijven varen en net daardoor respect had weten af te dwingen. Ook Hans zou zijn ziel terugvinden en naar de figuratie terugkeren. Het zou leiden tot al het betoverende dat we al zo'n 2 decennia van hem te zien krijgen.

Drie jaar lang ook zou hij in de bergen op zoek gaan naar een serre. Een serre in de bergen! Opnieuw het beste van twee werelden. Het nomadische aan het sedentaire koppelen, verleden en toekomst laten samenvloeien, alles even tot stilstand brengen. Dat schildert hij allemaal. Weergaloos. In Zuid-Engeland (Dungeness) tenslotte zou hij nog meer droomlandschappen én de visuele geneugten van het wandelen ontdekken. Daar was ook de tuin van cineast Derek Jarman. We schrijven 1997. Hans ontdekt de horizon en van dan af wordt al het moois dat hij ooit heeft gezien of gedroomd, het leven dat hij leeft en heeft geleefd, wat eenvoudig is of eenvoudig in zijn grootsheid omgezet in betoverende schilderijen.

"Il faut cultiver notre jardin!"

We kunnen besluiten dat, net zoals de kunstenaars die hij het meest bewondert, hij een en ander dus toch ook elders is moeten gaan zoeken om zijn (beeldende) wereld compleet te maken. Van Gogh, Matisse, Gauguin en Hockney en ongetwijfeld nog heel wat anderen hebben het hem voorgedaan. Voeg er als een soort kers op de taart nog de zowat ultieme verrukking bij wanneer hij in Barcelona het heropgebouwde paviljoen van Mies van der Rohe ontdekt...

In 2018 verengt zijn plastische wereld even tot zijn huiselijke cocon. Had de schilder de gedwongen quarantaine van deze dagen voorvoeld? Hij realiseert namelijk een reeks van 12 portretten van zijn vrouw, model en muze, Christina. Werk dat je welhaast als zuiver figuratief kan omschrijven en knap in vele betekenissen.

Literatuur, muziek, het leven van elke dag, souvenirs aan vervlogen dagen en tijden, doorgebracht in de serre van zijn vader en de veranda van zijn moeder: het blijft hem inspireren. De coronapandemie doet hier en nu alles vertragen, ook voor de kunstenaar, het brengt nieuwe inzichten, laat ook hem zien wat eigenlijk nog amper werd opgemerkt: de schoonheid van de woonkamer, hoe het licht het atelier "tekent", de kleuren van het paradijs en die van de natuur. En Candide (Voltaire), thuisgekomen van een lange, lange reis, getuigt dat het goed zit: we kunnen best onze eigen tuin onderhouden. "Il faut cultiver notre jardin!"

Hans Vandekerckhove - The Great Glasshouse 1 - 170x170 - 2019